

Sygn. akt II S 4/22

POSTANOWIENIE

Dnia 9 marca 2022 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Artur Tomaszewski (spr.)

Sędziowie: SSA Jerzy Skorupka

SSA Wiesław Pędziwiatr

po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron

skargi pełnomocnika skarżącego J. Ś. z dnia 22 grudnia 2021 r. (data wpływu do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu) na naruszenie prawa skarżącego do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przygotowawczym oraz przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu (sygn. akt II K 1467/10, II K 900/14, II K 395/17, III K 1113/20) i przed Sądem Okręgowym w Świdnicy (sygn. akt IV Ka 330/14, IV Ka 923/16, IV Ka 818/19)

na podstawie art. 12 ust. 2, 4, 6 i 7 oraz art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 t.j.)

p o s t a n o w i a

- 1. stwierdzić, że w postępowaniu sądowym prowadzonym przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu w sprawie o sygn. akt III K 1113/20 (poprzednie sygnatury akt – II K 1467/10, II K 900/14, II K 395/17) oraz przed Sądem Okręgowym w Świdnicy (sygn. akt IV Ka 330/14, IV Ka 923/16, IV Ka 818/19) nastąpiła przewlekłość, przez co naruszone zostało prawo skarżącego J. Ś. do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki;**
- 2. przyznać skarżącemu J. Ś. od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości 15.000 (piętnastu tysięcy) zł, w tym 7.500 zł od Sądu Rejonowego w Wałbrzychu i 7.500 zł od Sądu Okręgowego w Świdnicy;**
- 3. oddalić dalej idące żądania skargi,**
- 4. zwrócić skarżącemu opłatę od skargi w wysokości 200 zł;**
- 5. kosztami postępowania skargowego obciążyć Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

W dniu 22 grudnia 2021 r. do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu wpłynęło pismo pełnomocnika J. Ś. – adw. B. S. – o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której J. Ś. jest oskarżony o przestępstwo z art. 231 § 2 k.k. i art. 270 § 1 k.k. i art. 271 § 3 k.k. i z art. 284 § 2 k.k. zw. z art. 11 § 2 k.k. i w zw. z art. 12 k.k. oraz o przestępstwo z art. 276 k.k.

Sprawa w Sądzie Rejonowym w Wałbrzychu prowadzona jest obecnie pod sygnaturą III K 1113/20 (błędnie podaną w skardze jako II K 1113/20), a poprzednio pod sygnaturami II K 1467/10, II K 900/14, II K 395/17.

Skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie naruszenia prawa oskarżonego J. Ś. do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki oraz przewlekłości postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Okręgową w Świdnicy przeciwko J. Ś. (sygn. akt VI Ds. 2/09/S) oraz postępowania sądowego prowadzonego w dwóch instancjach - przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu (sygn. akt II K 1467/10, II K 900/14, II K 395/17, III K 1113/20) oraz Sądem Okręgowym w Świdnicy (sygn. akt IV Ka 330/14, IV Ka 923/16, IV Ka 818/19),
2. zlecenie sądowi prowadzącemu postępowanie podjęcia czynności w wyznaczonym terminie,
3. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz J. Ś. odpowiedniej sumy pieniężnej w kwocie 20.000 zł.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że J. Ś. został zatrzymany w dniu 15 marca 2010 r. i przedstawiono mu zarzuty. Jednocześnie w dniu 15 marca 2010 r. prokurator Prokuratury Okręgowej zastosował wobec podejrzanego środek zapobiegawczy w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych funkcjonariusza Policji.

W dniu 30 grudnia 2010 r. zawiadomiono skarżącego o zamknięciu śledztwa i skierowaniu aktu oskarżenia do sądu. Akt oskarżenia z dnia 30 grudnia 2010 r. opierał się na protokołach przesłuchania 25 świadków oraz jednej opinii biegłego J. J..

W dniu 7 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu w sprawie o sygn. akt II K 1467/10 wydał wyrok uniewinniający oskarżonego.

Na skutek apelacji prokuratora w dniu 9 lipca 2014r. Sąd Okręgowy w Świdnicy pod sygn. akt IV Ka 330/14 częściowo uchylił zaskarżony wyrok w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt I jego dyspozycji (dotyczącym drugiego oskarżonego w sprawie P. L.), natomiast utrzymał zaskarżony wyrok w mocy odnośnie oskarżonego J. Ś..

Na skutek kasacji Prokuratora Okręgowego w dniu 2 lipca 2015 r. Sąd Najwyższy w sprawie V KK 144/15 uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy oraz poprzedzający go wyrok sądu I instancji w zakresie w jakim dotyczył uniewinnienia J. Ś..

W dniu 23 sierpnia 2016 r. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu w drugim postępowaniu prowadzonym pod sygnaturą II K 900/14 ponownie uniewinnił oskarżonego J. Ś..

W dniu 5 kwietnia 2017r. Sąd Okręgowy w Świdnicy (sygn. IV Ka 923/16) na skutek apelacji Prokuratury Okręgowej uchylił zaskarżony wyrok.

W dniu 4 czerwca 2019 r. w trzecim postępowaniu prowadzonym pod sygnaturą II K 395/17 Sąd Rejonowy w Wałbrzychu ponownie uniewinnił oskarżonego.

W dniu 3 czerwca 2020r. Sąd Okręgowy w Świdnicy (IV Ka 818/19) w wyniku apelacji Prokuratury Okręgowej ponownie uchylił zaskarżony wyrok.

Sprawa obecnie toczy się przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu pod sygnaturą III K 1113/20. Sąd zlecił uzupełniającą opinię biegłego, według wskazań uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 3 czerwca 2020r.

Skarżący podkreśla, że materiałom postępowania nadano klauzulę „tajne”, w tym uzasadnieniom wyroków, co stanowi znaczne utrudnienie dla oskarżonego i jego obrony.

Skarżący w złożonej skardze podnosi, że choć kolejne postępowania przed sądem I i II instancji trwają od dwóch do trzech lat, to całe postępowanie trwa już niemal 12 lat. Na obecnym etapie postępowania nie są przeprowadzane dowody osobowe, po raz kolejny natomiast postępowanie uzupełniane jest o opinię biegłego. Skarżący upatruje przyczyn przewlekłości postępowania m.in. w tym, że Sąd Okręgowy w Świdnicy dwukrotnie uchylając wyrok sądu I

instancji nie wskazał w sposób wyczerpujący w jakim zakresie postępowanie przed sądem I instancji powinno zostać uzupełnione, tak by okoliczności sprawy zostały wyjaśnione dla prawidłowego rozstrzygnięcia oskarżenia.

Zdaniem skarżącego, przewlekłość postępowania przygotowawczego oraz sądowego naruszyło prawo do rzetelnego procesu polegającego na prawie do sprawiedliwego i jawnego rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki i stanowi naruszenie art. 45 konstytucji RP oraz art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Skarżący już na początku postępowania został zawieszony w czynnościach służbowych funkcjonariusza Policji. Był specjalistą od pirotechniki i terroryzmu przez 25 lat. O ile nadal jest czynnym funkcjonariuszem Policji, to jednak całe postępowanie karne bardzo wpłynęło na jego życie zawodowe, uniemożliwiając mu jakąkolwiek ścieżkę awansu, odznaczeń czy nagród finansowych.

Odpis skargi został doręczony stronom postępowania, to jest Prokuraturze Okręgowej w Świdnicy, Sądowi Rejonowemu w Wałbrzychu i Sądowi Okręgowemu w Świdnicy.

Spośród tych podmiotów, pisemne stanowisko w sprawie zajął jedynie pełnomocnik Prezesa Sądu Rejonowego w Wałbrzychu, który w pisemnej odpowiedzi z dnia 18 stycznia 2022 r. na skargę wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od skarżącego na rzecz Sądu Rejonowego w Wałbrzychu zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi pełnomocnik Prezesa Sądu Rejonowego w Wałbrzychu podniósł, że skarga jest pozbawiona podstaw prawnych i faktycznych bowiem:

1. wnoszący skargę pełnomocnik J. Ś. nie wskazuje na czym konkretnie miałyby polegać przewlekłość postępowania, poza ogólnym – niewątpliwie długim czasem trwania postępowania, od momentu zainicjowania postępowania przygotowawczego,
2. zarzuty skargi nie dotyczą w istocie sprawy prowadzonej w Sądzie Rejonowym w Wałbrzychu pod sygn. akt III K 1113/20, lecz wcześniejszych etapów postępowania, w tym niezasadnego (w ocenie wnioskodawcy) uchylecia wyroków uniewinniających,
3. skarga pełnomocnika J. Ś. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie dotyczy faktycznie całości biegu postępowania, które toczyło się również przed Sądem Najwyższym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2015 r. – sygn. akt V KK 144/15), to konieczne jest rozważenie czy sądem właściwym do rozpoznania skargi nie jest Sąd Najwyższy,
4. skarżącemu przysługiwała skarga do Sądu Najwyższego na wyrok sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania; skorzystanie z instytucji skargi do Sądu Najwyższego na wyrok sądu odwoławczego być może przyczyniłoby się do wcześniejszego zakończenia postępowania,
5. skarżący wnosi o zlecenie sądowi prowadzącemu postępowanie odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie (nie precyzując o jakie czynności chodzi). Wniosek ten jest niezasadny w sytuacji, gdy Sąd Rejonowy w Wałbrzychu prowadzący sprawę pod sygn. akt III K 1113/20 przerwał rozprawę do dnia 24 stycznia 2022 r. celem wysłuchania głosów końcowych (o czym strony wiedzą).

Sąd Apelacyjny nadto z urzędu stwierdza, że w sprawie, której dotyczy skarga J. Ś., jako współoskarżony występuje P. L. stojący pod podobnymi zarzutami i co do którego przebieg postępowania jest w zasadzie identyczny.

W przeszłości P. L., działając poprzez swego pełnomocnika adw. B. S., także wniósł o stwierdzenie przewlekłości w sprawie, w której jest oskarżony.

Po rozpoznaniu tej skargi Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z dnia 16 czerwca 2021 r., sygn. akt II S 10/21:

- I. stwierdził, że w postępowaniu sądowym prowadzonym przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu w sprawie III K 1113/20 (poprzednie sygnatury akt – II K 1467/10, II K 900/14, II K 395/17) oraz przed Sądem Okręgowym w Świdnicy (sygn. akt IV Ka 330/14, IV Ka 923/16, IV Ka 818/19) nastąpiła przewlekłość, przez co naruszone zostało prawo oskarżonego – P. L. – do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki,
- II. przyznał skarżącemu P. L. od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Wałbrzychu) sumę pieniężną w wysokości 15.000 (piętnastu tysięcy) zł,
- III. oddalił dalej idące żądania skargi,
- IV. zwrócił skarżącemu opłatę od skargi w wysokości 200 zł,
- V. kosztami postępowania skargowego obciążył Skarb Państwa.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Skarga jest częściowo zasadna.

Na początku należy przede wszystkim podkreślić, że w zakresie postępowania przygotowawczego nie stwierdza się naruszenia przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 t.j.) – zwanej dalej w skrócie: ustawą o skardze.

Śledztwo trwało od dnia 3 lutego 2009 r. (data wszczęcia) do dnia 29 grudnia 2010 r. (data wydania postanowienia o zamknięciu śledztwa). Z uwagi na charakter sprawy i konieczność posiłkowania się określonego rodzaju dokumentami, materiały śledztwa w znacznej części objęte były klauzulą tajności. W toku postępowania przygotowawczego uzyskano decyzje Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o zwolnieniu funkcjonariuszy Policji od obowiązku zachowania tajemnicy państwowej oraz wyrażeniu zgody na udostępnienie na użytek śledztwa dokumentów zawierających tajemnicę państwową i służbową. Dokonano także przesłuchań świadków, analizy dokumentacji objętej tajemnicą państwową i służbową oraz uzyskano opinie biegłego z zakresu badania dokumentów, zaś w dniu 8 marca 2010 r. co do obu oskarżonych wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Następnie wykonywano czynności dowodowe zmierzające do weryfikacji wyjaśnień oskarżonych, wówczas podejrzanych. Po zakończeniu postępowania przygotowawczego w dniu 30 grudnia 2010r. skierowano do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu akt oskarżenia przeciwko P. L. i J. Ś..

Powyższy czas w żadnej mierze nie może być uznany za okres przewlekłego postępowania, jeśli zważy się, że przedmiotowa materia dotyczyła funkcjonariuszy Policji i zdarzeń objętych klauzulą niejawności. Obecnie bez znaczenia jest, że materiał dowodowy przedstawiony sądowi był niekompletny i niewystarczający do rozstrzygnięcia tej sprawy – czego dowodem były i są czynności sądu uzupełniające ten materiał dowodowy. Niekwestionowanym faktem jest zaś okoliczność, iż sąd I instancji podczas wstępnej kontroli aktu oskarżenia oraz materiałów sprawy nie podjął decyzji procesowej o zwrocie aktu oskarżenia czy też zwrocie sprawy do uzupełnienia w trybie ówczesnego art. 345 k.p.k. Sąd Rejonowy uznał najwyraźniej, że przedstawiony materiał dowodowy spełnia wszelkie wymogi przewidziane w procedurze karnej, skoro skierował sprawę na rozprawę główną, której pierwszy termin odbył się dopiero po 5 miesiącach, to jest w dniu 31 maja 2011r. (w oparciu o zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy z dnia 5 kwietnia 2011 r.). Następnie procedowano kolejno w dniach 18 sierpnia 2011 r., 23 sierpnia 2011 r., 11 października 2011 r., 13 października 2011 r., 17 listopada 2011 r., 12 stycznia 2012 r., 28 lutego 2012 r., 24 kwietnia 2012 r., 26 czerwca 2012 r., 6 września 2012 r., 11 października 2012 r., 8 listopada 2012 r., 18 grudnia 2012 r., 4 lutego 2013 r., 12 marca 2013 r., 16 kwietnia 2013 r., 23 kwietnia 2013 r., 28 maja 2013 r., 17 czerwca 2013 r., 29 sierpnia 2013 r., 5

września 2013 r., 8 października 2013 r., 31 października 2013 r., po czym w dniu 7 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu pod sygn. akt II K 1467/10 ogłosił wyrok uniewinniający P. L. i J. Ś. od wszystkich zarzucanych im czynów.

Tak więc pierwszy wyrok zapadł w sprawie po upływie 2 lat i 10 miesięcy od przyjęcia aktu oskarżenia.

Apelację od tego wyroku złożył prokurator. Pierwsze postępowanie odwoławcze przed Sądem Okręgowym w Świdnicy (pod sygn. akt IV Ka 330/14) toczyło się na rozprawach w dniach 6 czerwca 2014 r. i 9 lipca 2014 r. i wówczas zakończyło się wyrokiem, mocą którego Sąd Okręgowy w Świdnicy uchylił zaskarżony wyrok w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt. I dotyczącego uniewinnienia oskarżonego P. L. od zarzucanego mu czynu opisanego w pkt I części wstępnej wyroku i sprawę w tym zakresie przekazał sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy. Utrzymał zatem w mocy rozstrzygnięcie uniewinniające oskarżonego J. Ś., co do czynu tożsamego w treści, co do którego wyrok wobec P. L. tenże sąd uchylił wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania.

Od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy Prokurator Okręgowy w Świdnicy złożył kasację do Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 2 lipca 2015 r., sygn. akt V KK 144/15, uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy z 9 lipca 2014 r., sygn. akt IV Ka 330/14 oraz poprzedzający go wyrok sądu I instancji, to jest wyrok Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z dnia 7 listopada 2013 r., sygn. akt II K 1467/10, w zakresie w jakim dotyczą uniewinnienia J. Ś. od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 231§2 k.k., art. 270 § 1 k.k., art. 271§3 kk., art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i w zw. z art. 12 k.k., nadto uniewinnienia J. Ś. i P. L. od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 276 k.k., i w tej części sprawę obu oskarżonych przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Wałbrzychu. Dalej idącą kasację oddalił.

W toku drugiego postępowania przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu pod sygn. akt II K 900/14 sprawa toczyła się ponownie przeciwko obu skarżonym o dwa zarzucane im przestępstwa. Choć początkowo była prowadzona wyłącznie co do oskarżonego P. L. – w dniu 21 listopada 2014 r. i w dniu 19 grudnia 2014 r., na którym to terminie postępowanie zawieszono z uwagi na złożenie kasacji do Sądu Najwyższego – to po wyroku Sądu Najwyższego postępowanie podjęto i kontynuowano rozprawę, co do obu oskarżonych na rozprawie w dniach 17 marca 2016 r., 1 kwietnia 2016 r., 12 kwietnia 2016 r., 31 maja 2016 r., 9 sierpnia 2016 r., po czym w dniu 23 sierpnia 2016 r., Sąd Rejonowy w Wałbrzychu wydał wyrok uniewinniający obu oskarżonych od zarzucanych im czynów z art. 231 § 2 k.k. i art. 270 § 1 k.k. art. 271 § 3 k.k. art. 284 § 2 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. i w zw. z art. 12 k.k. i z art. 276 k.k.

Od tego wyroku apelację wywiódł prokurator. Po przeprowadzeniu rozprawy odwoławczej w dniu 24 marca 2017 r., Sąd Okręgowy w Świdnicy wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2017 r., sygn. akt IV Ka 923/16, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sprawa przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu została zarejestrowana po raz trzeci, tym razem pod sygnaturą akt II K 395/17 i była prowadzona na rozprawie w dniach 12 października 2017 r., 16 listopada 2017 r., 4 stycznia 2018 r., 5 lutego 2018 r., 19 kwietnia 2018 r., 25 czerwca 2018 r., 26 lipca 2018 r., 26 września 2018 r., 18 marca 2019 r., 16 kwietnia 2019 r., 21 maja 2019 r. i 4 czerwca 2019 r., kiedy to Sąd Rejonowy w Wałbrzychu wydał wyrok, którym uniewinnił P. L. i J. Ś. od zarzucanych im czynów.

Również ten wyrok został zaskarżony przez Prokuratora Okręgowego w Świdnicy. Sprawa w sądzie odwoławczym – Sądzie Okręgowym w Świdnicy została zarejestrowana pod sygnaturą akt IV Ka 818/19 i wyznaczono w niej pierwszy termin rozprawy apelacyjnej na 28 stycznia 2020 r., który został odwołany, kolejne terminy na 19 marca 2020 r. i 29 kwietnia 2020 r. zostały odwołane z powodu zagrożenia Sars-Cov-2. Wreszcie doszło do rozpoznania sprawy na rozprawie odwoławczej dnia 3 czerwca 2020 r., kiedy to Sąd Okręgowy w Świdnicy zaskarżony wyrok uchylił i sprawę przekazał sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Powodem takiego rozstrzygnięcia było uznanie zarzutów apelacji prokuratora i przywołanie jako podstawy uchylecia art. 437 § 2 k.p.k.

Aktualnie sprawa przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu zawisła po raz kolejny (czwarty) i zarejestrowana jest pod sygnaturą akt III K 1113/20. W dniu 28 lipca 2020 r. wylosowano sędziego referenta, w dniu 22 września 2020 r. przeprowadzono posiedzenie organizacyjne, na którym wyznaczono terminy rozprawy na dzień 25 listopada 2020 r. (odwołany) i 9 grudnia 2020 r. Na rozprawie w dniu 9 grudnia 2020 r. otwarto przewód sądowy, przeprowadzono także rozprawę w dniu 17 marca 2021 r., gdzie kontynuowano czynności dowodowe.

Dnia 24 marca 2021r. odbyło się posiedzenie, na którym wydano postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego K. B. na okoliczność analizy połączeń telefonicznych oskarżonych, w którym to postanowieniu określono biegłemu termin do sporządzenia i nadesłania opinii do dnia 2 czerwca 2021 r.

Opinia została sporządzona i wpłynęła do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu dnia 1 czerwca 2021 r.

Kolejny termin rozprawy był wyznaczony na dzień 23 czerwca 2021 r., który odwołano, gdyż akta zostały wysłane do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu i nie powróciły (w związku ze skargą oskarżonego P. L. na przewlekłość postępowania).

Wyznaczono termin rozprawy na dzień 7 września 2021 r., na którym prowadzono dalsze czynności dowodowe, a obrona wniosła o uzupełniającą opinię biegłego.

W dniu 14 września 2021r. odbyło się posiedzenie, na którym wydano postanowienie o dopuszczeniu dowodu z uzupełniającej opinii biegłego K. B. na okoliczność analizy połączeń telefonicznych pomiędzy oskarżonymi, w którym to postanowieniu określono biegłemu termin do sporządzenia i nadesłania opinii do dnia 15 października 2021 r. Opinia została sporządzona w dniu 12 października 2021 r.

Dalsze terminy rozprawy odbyły się w dniach 21 października 2021 r., 2 grudnia 2021 r., 29 grudnia 2021 r., 24 stycznia 2022 r. i 7 lutego 2022 r., kiedy to został wydany wyrok, w którym Sąd Rejonowy w Wałbrzychu uznał oskarżonych P. L. i J. Ś. za winnych popełnienia przestępstwa z art. 231 § 2 k.k. i art. 270 § 1 k.k. art. 271 § 3 k.k. art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i w zw. z art. 12 § 1 k.k., za które wymierzył im kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania i obowiązkiem informowania sądu o przebiegu okres próby oraz kary grzywny, natomiast uniewinnił ich od zarzucanego im przestępstwa z art. 276 k.k.

Aktualnie sprawa jest na etapie sporządzania pisemnego uzasadnienia wyroku, które nie zostało dotychczas sporządzone, przy czym akta sprawy były wypożyczone przez Sąd Apelacyjny w związku z niniejszą skargą oskarżonego J. Ś. na przewlekłość postępowania.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. ustawy o skardze, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Celem skargi jest zrekompensowanie krzywdy, jaką strona poniosła w wyniku przewlekłe prowadzonego postępowania, a w konsekwencji przeciwdziałanie trwającej przewlekłości, zaś jej funkcją - przede wszystkim wymuszenie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu procesowego (por. post. SN z dnia 12.06.2012 r., (...) 21/12). Służy temu stwierdzenie wystąpienia przewlekłości w postępowaniu (art. 12 ust. 2 ustawy o skardze) oraz możliwość zalecenia podjęcia odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie (art. 12 ust. 3 ustawy o skardze).

Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawilosci, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy o skardze).

Obecne brzmienie art. 2 ust. 2 ustawy o skardze nakazuje więc sądowi rozpoznającemu skargę uwzględnienie łącznego dotychczasowego czasu postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona.

Nie ulega najmniejszych wątpliwości, że postępowanie sądowe w sprawie trwa stanowczo zbyt długo. Przecież akt oskarżenia wpłynął do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu w dniu 30 grudnia 2010 r., natomiast do chwili obecnej sprawa nie została prawomocnie zakończona.

Także Sąd Apelacyjny obecnie dokonujący kontroli terminowości i poprawności działań sądów na poszczególnych etapach postępowania nie dostrzegł wyraźnie uchwytnych momentów, które pozwoliłyby na kategoryczne stwierdzenie, że w sprawie wystąpiły poważne, niczym nieuzasadnione, znaczące opóźnienia w podejmowaniu czynności procesowych (zawiniona beczynność). Nie oznacza to jednak zarazem, że sprawa może być uznana za rozpoznawaną sprawnie, terminowo i właściwie w rozumieniu art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Wprawdzie terminy rozpraw generalnie były wyznaczane stosunkowo sprawnie, a przyczyny nieodbywania się rozpraw i przenoszenia ich na kolejne terminy tkwiły także często w obiektywnych okolicznościach, takich chociażby jak trudności związane z procedowaniem w zakresie uzyskania dostępu i możliwości wykorzystania materiałów niejawnych czy też stan związany z ograniczeniami wywołanymi przez pandemię Sars-Covid-19, to jednak łączny czas rozpoznawania tej sprawy budzi poważne zastrzeżenia.

Zdarzało się bowiem, że terminy rozpraw wyznaczane były na czas dość odległy, np. pierwszy termin w sprawie II K 1467/10 odbył po 5 miesiącach od daty jej wpływu, wyrok Sądu Rejonowego zapadł w dniu 7 listopada 2013 r., zaś rozprawa odwoławcza przed Sądem Okręgowym w Świdnicy odbyła się w dniach 6 czerwca 2014 r. i 9 lipca 2014 r., kiedy to wydano wyrok.

Tak więc pierwszy nieprawomocny wyrok w sprawie zapadł po upływie 2 lat i 10 miesięcy od daty wpływu sprawy do sądu. Wyrok sądu odwoławczego wydany został po upływie kolejnych 8 miesięcy.

Po raz drugi sprawa była rozpoznawana przez sąd I instancji przez okres blisko dwóch lat (przy czym przyznać należy, że częściowo miał na to wpływ wyrok kasacyjny Sądu Najwyższego), a wyrok sądu odwoławczego zapadł po upływie kolejnych 8 miesięcy licząc od wyroku sądu I instancji.

Po raz trzeci sprawa przed Sądem Rejonowym trwała 2 lata. Wyrok sądu odwoławczego zapadł po 6 miesiącach od wpływu i roku po wyroku sądu I instancji.

W aktualnie toczącym się postępowaniu wyrok Sądu Rejonowego w Wałbrzychu został wydany po upływie 18 miesięcy od ponownego wpływu sprawy.

W konsekwencji, okresy pomiędzy kolejnymi czynnościami procesowymi w sprawie nadmiernie się wydłużały powodując de facto przewlekłość całego postępowania. Już ta okoliczność wskazuje, że nie zostało zagwarantowane prawo strony do rozpoznania jej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Patrząc z perspektywy stron postępowania, nie powinna mieć znaczenia trudność w procedowaniu w sprawie.

W tej sytuacji uprawnione i zrozumiałe jest oczekiwanie skarżącego, aby sprawa została rozpoznana bez nieuzasadnionej zwłoki. Strony postępowania przez czas jego trwania tkwią w niepewności, co do ostatecznego rozstrzygnięcia orzekających sądów. Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą skargę, podobnie zresztą jak Sąd Apelacyjny rozpoznający wcześniej skargę P. L., stoi na stanowisku, że w sprawie takiej, jak niniejsza, nie sposób

dopatrzyć się rozsądnych powodów, aby prowadzenie postępowania karnego miało trwać tak długi czas. To zaś prowadzi do jednoznacznego wniosku o uchybieniu gwarancjom wynikającym z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Uwzględniając powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny uznał, że w postępowaniu sądowym przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu i przed Sądem Okręgowym w Świdnicy doszło do naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Jednocześnie zaznaczyć trzeba, że Sąd Apelacyjny nie widzi podstaw do uznania, że owo naruszenie jest efektem konkretnych zawinionych działań czy zaniechań mających miejsce na poszczególnych etapach rozpoznania sprawy.

Odnosząc się do odpowiedzi pełnomocnika Prezesa Sądu Rejonowego w Wałbrzychu, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie można skarżącemu stawiać zarzutu, że nie skorzystał z uprawnienia przewidzianego w art. 539a k.p.k. Różne względy mogły o tym zadecydować, w tym niezależne od samego skarżącego, który przecież nie jest zawodowym prawnikiem.

Zauważyć tutaj należy, że również prokurator, będący przecież strażnikiem praworządności (art. 2 ustawy Prawo o prokuraturze), także nie złożył skargi z art. 539a k.p.k.

Nie zmienia to więc oceny, że złożona skarga na przewlekłość postępowania, jest, co do istoty, zasadna, a to rodzi dalsze konsekwencje dotyczące przyznania określonej sumy pieniężnej, o czym dalej.

Podkreślić też należy, że Sąd Apelacyjny nie widział żadnych podstaw do uwzględnienia żądania skarżącego zlecenia sądowi prowadzącemu postępowanie odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, tym bardziej, że został już wydany wyrok i sprawa jest na etapie sporządzania jego pisemnego uzasadnienia.

Co do podniesionej przez pełnomocnika Prezesa Sądu Rejonowego w Wałbrzychu w odpowiedzi na skargę kwestii właściwości Sądu Najwyższego do jej rozpoznania, to brak podstaw, aby skargę przekazać Sądowi Najwyższemu, skoro dotyczy ona de facto jedynie postępowania przygotowawczego i następnie sądowego toczącego się przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu i Sądem Okręgowym w Świdnicy.

A jak stanowi art. 4 ust. 1a ustawy o skardze, jeżeli skarga dotyczy przewlekłości postępowania przed sądem rejonowym i sądem okręgowym - właściwy do jej rozpoznania w całości jest sąd apelacyjny. Z kolei zgodnie z art. 4 ust. 5 tej ustawy, jeżeli skarga dotyczy przewlekłości postępowania przygotowawczego, właściwy do jej rozpoznania jest sąd przełożony nad sądem, który byłby właściwy rzeczowo do rozpoznania sprawy.

Sąd Najwyższy właściwy jest zaś tylko wtedy, gdy skarga dotyczy przewlekłości postępowania przed sądem apelacyjnym lub Sądem Najwyższym (art. 4 ust. 2 ustawy o skardze). Stanowisko to znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego: „Stosownie do dyspozycji art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, Sąd Najwyższy jest właściwy do rozpoznania skargi, jeżeli dotyczy ona przewlekłości postępowania przed tym Sądem lub przed sądem apelacyjnym. Oznacza to, że kontrola przeprowadzana przez Sąd Najwyższy w tym trybie nie obejmuje tych etapów procesu, które nie były "postępowaniem przed sądem apelacyjnym lub Sądem Najwyższym".” (postanowienie SN z 1.04.2005 r., (...) 6/05, LEX nr 567443).

Na koniec należy jeszcze zwrócić uwagę, że od 1 lipca 2015 r. postępowanie odwoławcze toczy się na innych niż uprzednio zasadach i nie jest to już postępowanie zasadniczo kasatoryjne. Podstawą uchylenia wyroku mogą być wyłącznie przesłanki wynikające z art. 437§ 2 zdanie trzecie k.p.k., to jest stwierdzenie przez sąd odwoławczy uchybień będących bezwzględными przyczynami odwoławczymi w rozumieniu art. 439 § 1 k.p.k., konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości lub stwierdzenie okoliczności z art. 454 § 1 k.p.k. – uznania przez sąd odwoławczy (poprzez stosowną ocenę dowodów zebranych w sprawie), że materiał dowodowy wskazuje na sprawstwo i winę oskarżonego, którą „stwierdza” sąd odwoławczy, a tylko z uwagi na ograniczenia wynikające z art. 454 § 1 k.p.k. wyroku skazującego wydać nie może.

Tymczasem analiza uzasadnień wyroków Sądu Okręgowego w Świdnicy, orzekającego jako sąd odwoławczy, zarówno w sprawie o sygn. akt IV Ka 923/16, jak i w sprawie o sygn. akt IV Ka 818/19, prowadzi do wniosku, że nie zastosowano się do ograniczenia z przepisu z art. 437§ 2 zdanie trzecie k.p.k. W szczególności nie było żadnych podstaw, aby przeprowadzać postępowanie dowodowe na nowo w całości. Zalecenia Sądu Okręgowego dotyczyły głównie ponownej oceny materiału dowodowego i tylko bardzo ograniczonego powtórzenia czynności dowodowych

Z kolei co do podniesionych przez sąd odwoławczy braków w uzasadnieniu sądu I instancji, to art. 455a k.p.k. wyraźnie stanowi, że nie można uchylić wyroku z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424 k.p.k.

Tak więc, skoro sąd odwoławczy nie stwierdził bezwzględnych podstaw do uchylenia wyroku wynikających z art. 439 § 1 pkt 1-11 k.p.k., a jednocześnie nie stwierdził też, że konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu sądowego w całości, to nie mógł bez odwołania się do art. 454 § 1 k.p.k. i stosownych w tym zakresie przesądzeń, uchylić wyroku sądu I instancji. W aktualnym stanie prawnym jedyną podstawą do uchylenia wyroku są okoliczności, o których była mowa wyżej, wynikające z art. 437 § 2 zdanie trzecie k.p.k. Taką podstawą nie może być obecnie nawet naruszenie przez sąd I instancji art. 442 § 3 k.p.k.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze: Uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika - od komornika, sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Skarżący wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty 20.000 zł i suma ta w ocenie Sądu Apelacyjnego jest w znacznej części uzasadniona. Przyznano kwotę 15.000 zł, a zatem w wysokości ponad dwukrotnie wyższej od kwoty minimalnej za każdy rok przewlekłości. Sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, gdyż jak przekonująco podkreślił on w uzasadnieniu skargi, choć nadal jest funkcjonariuszem Policji, to całe postępowanie karne bardzo wpłynęło na jego życie zawodowe, uniemożliwiając mu jakąkolwiek ścieżkę awansu, odznaczeń czy nagród finansowych.

W oparciu o art. 12 ust. 6 i 7 ustawy o skardze, należność zasądzono od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wałbrzychu i Sądu Okręgowego w Świdnicy po połowie, uznając, że przewlekłość nastąpiła w toku całego postępowania przed tymi Sądami ze względu na jego długość, bez wskazywania, z przyczyn opisanych już wcześniej, który Sąd bardziej przyczynił się do tej przewlekłości.

Konsekwencją uwzględnienia skargi była konieczność zwrotu skarżącemu uiszczonyj opłaty od złożonej skargi (art. 17 ust. 3 ustawy o skardze), a także obciążenie Skarbu Państwa kosztami postępowania skargowego.

Skoro skarga okazała się zasadna, to brak było podstaw do uwzględnienia wniosku pełnomocnika Prezesa Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o zasądzenie od skarżącego na rzecz Sądu Rejonowego w Wałbrzychu zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak na wstępie.

Wiesław Pędziwiatr Artur Tomaszewski Jerzy Skorupka